

מטעמי תורת זילים

פרשת בהעלותך – המנורה הטהורה

ה' ציוה את משה רבינו על הדלקת המנורה שנאמר "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת: וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהֱרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה גִרְתִּיקָה פְּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֶת מֹשֶׁה: וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקִּשָּׁה זָהָב עַד יָרְכָה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא כְּמִרְאֵה אֶשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה" (במדבר ח, א – ד).

עניין המנורה ושבע נרותיה עמוק ונפלא מאוד (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה שעו ד"ה להדליק, ילקוט ראובני פרשת בהעלותך ד"ה המנורה הוא) **נעלם ופלאי** (ירבינו בחיי במדבר ח, ב). **והוא כולל רמזים וסודות גדולים בכל פרטי המנורה** (אלשיך הקדוש' פרשת במדבר פרק ח, א) **כולל הקנים** (ספר 'ציוני' לר' מנחם ציוני פרשת תרומה ד"ה ועשית מנורת זהב) **הגביעים הכפתורים והפרחים, שהכל בחכמה נעלמה מאד** (רמב"ן שמות כה, ל, ירקנאטי' פרשת תרומה ד"ה ועשית מנורת זהב) **ובסוד עמוק, מי ימצאנו** (ספר 'ציוני' פרשת תרומה ד"ה ועשית מנורת זהב). **ואין דעת האדם משגת מסוד המנורה, אלא רק רמז מעט למשכילים** (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה שעו ד"ה וסדר מעמד) **שהרי במנורה ובהדלקתה יש סודות עליונים ורזא דרזין כנוודע אצל חכמי הקבלה. לכן חביבה מצות הדלקת המנורה לפניו יתברך כחיוב התורה ויום נתינתה** (וידו בכל' למחבר 'שבט מוסרי' סימן תתכס).

ויש להתבונן מעט, מהי מעלתה סודה וחשיבותה של 'המנורה הטהורה' אשר הדליק אהרן הכהן על פי ציוויו של ה' יתברך?

המנורה הטהורה בארץ היתה כנגד המנורה הרוחנית למעלה

ב'משכן העליון' שבשמים ישנה מנורה רוחנית עם שבעה נרות, וכנגדה גם במשכן התחתון היתה מנורה עם שבעה נרות (עפ"י 'האלשיך הקדוש' פרשת בהעלותך ח, א). **המנורה העליונה מוזכרת בתורה באותם מקומות בהם התיבה "מְנוֹרָה" נכתבה עם מילוי האות 'ו', כמו שנאמר "דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת: וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהֱרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה גִרְתִּיקָה פְּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֶת מֹשֶׁה" (במדבר ח, ב – א). ואילו כאשר מזכירה התורה את המנורה התחתונה אז התיבה "מְנוֹרָה" כתובה כשהיא חסרה את האות 'ו' כפי שנאמר "וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקִּשָּׁה זָהָב עַד יָרְכָה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא כְּמִרְאֵה אֶשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה" (במדבר ח, ד) (ירבינו בחיי' פרשת בהעלותך פרק ח, ב, 'מזבח אליהו' למחבר 'שבט מוסרי' פרשת בהעלותך ד"ה 'בהעלותך את הנרת' בשם רבינו בחיי) (להרחבה על המשכן העליון ראה מאמרינו לפרשת פקודי – 'השראת השכינה על הארץ').**

משה רבינו ראה את המנורה העליונה. ועל כך אמרו רבותינו כי ה' הוריד לפניו (צמח דוד' למחבר שו"ת בית דוד חלק ב פרשת בהעלותך ד"ה עי"ל מ"ש וזה מעשה המנורה) **'מנורת זהב' מן השמים** (מדרש תנחומא' בהעלותך אות ו) **והראה לו באצבע שיעשה כמותה בארץ** שנאמר "וַיִּרְאֵהוּ וַעֲשֵׂה בְתַבְנִיתָם אֶשֶׁר אֶתָּה מְרַאֶה בְּהָר" (שמות כה, מ). **ואף על פי כן היה מתקשה משה רבינו בעשייתה בגלל סודותיה העמוקים והמופלאים** (ספר 'ציוני' לר' מנחם ציוני פרשת שמות ד"ה ועשית מנורת זהב). **לכן ה' שלח אותו אל בצלאל שהבין מיד בדעתו איך לעשות את המנורה** (מדרש תנחומא' בהעלותך אות ו) **על ידי ידיעה מיוחדת שנתן הקב"ה לעוסקים במלאכת המנורה** (וזהו פרשת נח דף עד ע"א ד"ה אלא כך הוא), **והוא הכין תבנית ליצוק לתוכה את הזהב שהותך. וכאשר משה רבינו ראה שהתבנית היתה עשויה בדיוק רב כפי הדרוש על מנת להכין את אותה המנורה שהראה לו הקב"ה – הוא התפלא** (מזבח אליהו' למחבר 'שבט מוסרי' מדרש בהעלותך ד"ה 'אמנם נראה לפרש').

בשעה שהושלך הזהב אל האש על מנת להתיכו כהכנה ליציקה לתוך התבנית, מיד יצאה מאליה המנורה כדמות המנורה שלמעלה. משה רבינו ראה זאת והבין שעלה כך בזכות בצלאל שכיוון בעת עשייתה, ומיד אמר לו "בצל אל הייתי" ועל כן ראית את המנורה העליונה' וכיוונת בעשייתה כמותה (מזבח אליהו' מדרש בהעלותך ד"ה 'אמנם נראה לפרש'). **כך נמצא כי הקב"ה בעצמו עשה את המנורה שהיתה בארץ** (מדרש תנחומא' בהעלותך ג, רש"י במדבר ח, ג ד"ה כן עשה) **ובדרך נס היתה עשייתה** (וזהו פרשת נח דף עד ע"א ד"ה אלא כך) **וכפי שנאמר "כְּמִרְאֵה אֶשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה" (במדבר ח, ד), "כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה" – שה' יתברך הוא בעצמו זה שעשה את המנורה** (מדרש תנחומא' בהעלותך אות ג, רש"י במדבר ח, ג ד"ה כן), **ועל ידי כך היתה בה קדושה** (האלשיך הקדוש' פרשת בהעלותך ח, א).

על ידי הדלקת המנורה למטה הודלקה גם המנורה הרוחנית למעלה

המנורה התחתונה היתה צריכה לדלוק כנגד 'המנורה העליונה' (האלשיך הקדוש' פרשת בהעלותך ח, ב, 'בית מועד' לר' מנחם רבא דרוש ארבעה עשרה לשבת וחנוכה ד"ה וככה הנס שנעשה) **שהראה ה' למשה רבינו** (גיליא רויא' לתלמיד האר"י ז"ל דף כד ע"ב טור ב). **לכן משה רבינו לימד את אהרן הכהן לצורך כך סוד הנקרא 'כוונת הייחוד', וזה מה שנאמר "דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" (במדבר ח, ב), "דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן" – את סוד כוונת הייחוד, וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" – כנגד עשיית הייחוד בפועל** (האלשיך הקדוש' פרשת בהעלותך ח, ב) **"אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה" – שאז המנורה התחתונה תאיר מול פני 'המנורה העליונה'** (האלשיך הקדוש' פרשת בהעלותך ח, ב, גיליא רויא' דף כד ע"ב טור ב, 'מזבח אליהו' מדרש בהעלותך ד"ה יאירו שבעת הנרות). **ויצטוו אהרן לכוון בהדלקת כל אחת ואחת מהנרות שבמנורה** (ישפתי כהן על התורה' פרשת בהעלותך על הפסוק וידבר ה' אל משה).

לכן דווקא אהרן הכהן שידע את סוד המנורה (צורור המור' תחילת פרשת בהעלותך ד"ה בהעלותך) **הצטווה 'להעלות' את הנרות של המנורה למטה אל פני המנורה של מעלה ולקושרם** (צורור המור' תחילת פרשת בהעלותך ד"ה בהעלותך, 'נור הקדוש' על בראשית רבה פרשה א סימן כד דף יד ע"א טור א), **ולא הצטוו בזה בניו שנאמר "דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנֵּר אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" (במדבר ח, ב) (צורור המור' תחילת פרשת בהעלותך ד"ה בהעלותך). ונרמזה מעלתו של אהרן הכהן בתיבה "בְּהִעָלְתָּךְ" שהיא נחלקת כביכול לשתי תיבות "בה-עלתך" כלומר בה יהיה עילונך, כי על ידי**

שאתה תדליק את הנרות של מטה יידלקו הנרות של מעלה שהן ממוּלן. לכן גם האותיות 'בה' הן גמטריא המספר שבע – לפי שבהן יאירו שבעת הנרות העליונים. ומטעם זה התיבה "הַנְרוֹת" שנכתבה בסוף הפסוק מלאה באות 'ו', כי היא רומזת על הנרות של מעלה (שפתי כהן על התורה' פרשת בהעלותך על הפסוק וידבר ה' אל משה).

אהרן עשה כפי שצווה ללא שום שינוי שנאמר "וַיַּעַשׂ כַּן אֶהְרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְנוּרָה הַעֲלֵה נִרְתִּיקָהּ: וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יִרְקָה עַד פְּרָחָה מִקְשָׁה הוּא כְּפִמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה בְּעֶשֶׂה אֶת הַמְנוּרָה" (במדבר ח, ג-ד) (יצרור המור' תחילת פרשת בהעלותך ד"ה בהעלותך). וּבָזָה הִיָּה שִׁיבָחוּ שְׁלֹא שִׁינָה כְּלוּם (ראה רש"י במדבר ח, ג) (יצמח דוד' חלק ב פרשת בהעלותך ד"ה עי"ל מ"ש וזה מעשה המנורה), ועל ידי 'כוונת הייחוד' שעשה גרם להאיר את שבעת הנרות הרוחניים בְּשָׁמַיִם (האלישיך הקדוש' פרשת בהעלותך ח, ג) אך אם אהרן היה משנה בכוונת המצוה או מוסיף בהדלקתה, הרי שלא היתה מאירה המנורה העליונה בכלל או שהיתה מאירה יותר מידי – וממילא לא היו הדברים מכוונים כפי שרצה וציוה ה' יתברך (האלישיך הקדוש' פרשת בהעלותך פרק ח, ד ד"ה עוד יתכן מעין).

המנורה העליונה' הודלקה רק פעם אחת ולא יותר, כי לאחר שדלקה והאירה בכוח מעשיו של אהרן הכהן היא לא כבתה יותר ונשארה דלוקה לעד ולעולמים ב'בית המקדש של מעלה', אפילו אחרי שנחרב בית המקדש למטה (האלישיך הקדוש' פרשת בהעלותך ח, ד ד"ה יבזה אחשוב לבואי, 'האלישיך הקדוש' פרשת אמור כד, ז). וגם המנורה הגשמית שבמקדש למטה דלקה במעשה ניסים למשך זמן רב, לפי שהיו מדליקים אותה לפני ראש השנה והיא לא היתה כבה עד שנה הבאה (מדרש תנחומא' פרשת תצוה אות ג, ידבש לפי' להחיד"א מערכת מ, ח בשם מדרש תנחומא). ולא היה בזה חיסרון של קיום 'הטבת הנרות' מידי יום, לפי שחובת הדלקת הנרות במנורה היתה רק אם פָּבוּ הנרות (עפי"י רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ג בסוף הלכה יב).

מהמנורה למעלה יורד שפע שמביא לנשמות ישראל חיות וחכמה

בעקבות מעשיו של אהרן הכהן, היה יורד שפע מהמנורה העליונה אל המנורה התחתונה ומשם אל כל ישראל, וממנה היה מאיר 'אור תורה וחכמה' לעם ישראל (נעץ הדעת טובי לרי' חיים ויטאל פרשת בהעלותך ד"ה יז"ש אל מול, 'סמוכים לעדי' למחבר' שבט מוסר' פרשת בהעלותך ד"ה לעי"ד נראה בדרו"ל). לכן היה צריך אהרן ליהעלות' את הנרות התחתונות עד הנרות העליונות, ועל ידי כך למשוך למטה את 'האור' (נעץ הדעת טובי' למהרח"ו זצ"ל פרשת בהעלותך ד"ה יוהביאר במה שנודע' ד"ה 'בהעלותך וכו' י"ל). ובשעה שראה אהרן הכהן את חנוכת הנשיאים נחלשה דעתו על שהוא ושבטו לא היו עמהם, אז אמר לו הקב"ה שלא תיחלש דעתו לפי ששלו גדול יותר משלהם, שהוא מדליק ומטיב את הנרות (רש"י במדבר ח, ג) כלומר שהם בכוונתם קירבו את הכוחות והעלו אותם מלמטה למעלה, ואילו הוא בכוונתו מוריד שפע וברכה מלמעלה לכל העולמות למטה (שפתי כהן על התורה' פרשת בהעלותך על הפסוק וידבר ה' אל משה).

הקשר הזה בין המנורה העליונה למנורה התחתונה נראה אל הנביא זכריה עליו השלום, כפי שאמר "וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אֲתָה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב פְּלֶה וְגִלְגָּה עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיקָהּ עֲלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ" (זכריה ד, ג), "שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת" – חזר פעמיים על התיבה "שִׁבְעָה" לפי שראה את שבעה הנרות העליונים מוצקות בשבעה הנרות התחתונים, ומקושרים ביניהם (יצרור המור' פרשת בהעלותך ד"ה הורות על ענין. ראה ירבינו בחיי' פרשת בהעלותך פרק ח, ג). וזה גם מה שנאמר "דִּבְרַר אֶל אֶהְרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו פְּהֲעֲלֶתְךָ אֶת הַנְרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְנוּרָה יֵאָרוּ שִׁבְעַת הַנְרוֹת" (במדבר ח, ג), לא נאמר "שבעה" אלא "שִׁבְעָת" לרמוז לריבוי הנרות התחתונים, ששבעה הנרות העליונים "התלבשו" בשבעה הנרות התחתונים. וזה הטעם שבפעם הראשונה נאמר בפסוק "נִרְתִּיקָהּ" חסר אות 'ו' לפי שהם כנגד הנרות הגשמיים למטה, אך אחרי שהתלבשו האורות של הנרות העליונים בנרות התחתונים אזי נעשו הנרות התחתונים כבר 'מלאים' ונכתבה גם התיבה "נִרְתִּיקָהּ" מלאה עם האות 'ו' (מזבח אליהו' למחבר' שבט מוסר' פרשת בהעלותך ד"ה 'בהעלותך את הנרת').

המנורה התחתונה היתה מושכת אורה לעולם (יחוט של חסד' למחבר' שבט מוסר' פרשת תולדות ד"ה מגישים), והיא היתה הרוחניות המחייה את העולם (האלישיך הקדוש' פרשת תצוה כח, א – ג ד"ה והנה ידוע כי). לכן המנורה היתה בצד דרום של ההיכל כנגד מה שאמרו רבותינו שהרוצה להחכים ידרים (ראה גמ' בבא בתרא דף כה ע"ב). מהמנורה במקדש למטה יצאו גנזי חכמה (יתרוס ינתן' שמות מ, ז), באמצעות 'האור הגנוז' שטמן ה' יתברך לצדיקים בימי בראשית ובקע מן המנורה (יעירין קדושי' לאדמו"ר מרוז"ן פרשת בהעלותך ד"ה ויעש כן אהרן. וראה 'עמודיה שבעת' לרי' בצלאל הדרשן עמוד רביעי ד"ה 'אלא הוא הדבר', וכן 'בראשית רבה' יב, ו מהו האור הגנוז). לכן נהגו שכאשר אדם אומר דבר חכמה אומרים עליו "כפתור ופרח" (ראה 'בראשית רבה' זא, ט) כנגד המנורה שיש בה כפתורים ופרחים, והיא זו המסמלת את שפע החכמה (להרחבה על האור הגנוז ראה מאמרנו לפרשת נצבים – 'האור הגנוז שבתורה').

כאשר נולד איזה תינוק מישראל מתקנים לו בְּשָׁמַיִם נשמה מאיזה 'נר' רוחני דולק שמתווסף למנורה העליונה, והנשמה למטה שואבת חיים מאותו 'הנר' הקבוע לה שם כל ימי חיותה על האדמה. וכשיגיע העת שיכבה הנר של אותה הנשמה למעלה, אזי ימות גם האדם למטה (וישכם אברהם' על התהלים לרי' אברהם פלאגי מזמור יח ד"ה יאפי כי אתה' בשם פרקי היכלות לרי' ישמעאל כהן גדול). ועל כך נאמר "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם" (משלי כ, כז) כלומר שאותו הנר שמאיר לו למעלה הוא הנשמה של האדם למטה (יקרבן שבת' לרי' בצלאל הדרשן בפרק הדלקת נרות בערב שבת דף נה ע"א ד"ה 'יעוד נראה לי רק נבארי' בשם פרקי היכלות, וישכם אברהם' על התהלים לרי' אברהם פלאגי מזמור יח ד"ה יאפי כי אתה' בשם 'יקרבן שבת'). וזה מה שביקש דוד המלך "כִּי אֲתָה תֵאָרֵר נֵרִי ה' אֶלְהֵי גִיְתִי חֲשָׁפִי" (תהלים יח, כט) כלומר אתה תאיר את נשמת השואבת חיים מאותו 'הנר' של מעלה. ועל ידי שאני מתמיד בתורה ובמצוות שנקראו "נֵר" ו"אור" שנאמר "כִּי נֵר מְצִוָּה וְתוֹרָה אֹר" (משלי י, כג) מובטחני שה' "גִּיְתִי חֲשָׁפִי" כלומר שתהיה נשמת זכה וברה שואבת חיים מנר העליון בהתמדה גדולה (וישכם אברהם' על התהלים לרי' אברהם פלאגי מזמור יח ד"ה יאפי כי אתה').

לכן כשנולד משה רבינו התמלא הבית אורה כי משה היה שקול כנגד כל ישראל ונמצאו בתוך גופו 'נרות' כנגד כולם, ומחמת ריבוי האורות התמלא הבית אורה בצאתו מרחם אמו (וישכם אברהם' על התהלים לרי' אברהם פלאגי מזמור יח ד"ה יאפי כי אתה'). עיקר שאיבת חיותם של הנשמות הוא ממקום הנרות המאירים לפני הקב"ה. ובכל ימי החול אין אורם של הנרות למעלה מתווסף משום שמתגבר 'החושך' שהוא מְדוֹר 'החיצוניים' "כִּי הִנֵּה חֲחֹשֶׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ" (ישעיה ס, ג), ואז אין האור ניכר. אבל בשבת קודש אין 'לחיצונים' כוח כי הם נטמנים ב'תהום רבה', ואז מתרבה האור של מעלה ועל ידי זה נשמות ישראל שואבות מהם את אור נשמתם ומתווספת להם 'נשמה יתירה'. וכל זה הוא מקדושת יום השבת, שהיום קדוש כל כך עד שאין כוח לחיצונים' להחשיך את העולם. לכן אמרו רבותינו "כבוד השבת - נרותיה הם כבודה" (ראה 'ילקוט שמעוני' פרשת בהעלותך רמז תשי"ט ד"ה למה נרות שבעה) כי כאשר מדליקים נרות בשבת לרמוז על מה שהתווסף למעלה ושעל ידם

על ידי עשרת המנורות של שלמה המלך הושלם מעשה המנורה

מעשה המנורה לא הושלם עד ימיו של שלמה המלך שאז הוא הוסיף עוד עשר מנורות בהיכל (ושפתי כהן על התורה' פרשת תרומה ד"ה ועשית מנורת זהב). משה רבינו כבר צווה על מנורות אלו בהר סיני (ירבינו בחיי' פרשת תרומה כה, י ד"ה וכן מצינו), כפי שנרמז בעשר התיבות שיש בפסוק "וְאֵת מִנְרֹת הַמְּאֹר וְאֵת פְּלִיָּה וְאֵת גִּרְתֵּיהָ וְאֵת שְׁמֹן הַמְּאֹר" (שמות לה, יד) (וידו בכלל למחבר' שבט מוסר' פרשת תרומה סימן תצו). וכן נרמזו המנורות של שלמה במה שנאמר "וְעֵשֶׂת מִנְרֹת זָהָב טְהוֹר מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנֹרָה יִרְכָּה וְקָנָה גְבִיעֶיהָ וּפְתָרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנֶה יְהִיו" (שמות כה, לא), "תַּעֲשֶׂהָ – לשון עתיד, כלומר שתיעשה על ידי שלמה ולא על ידי משה (ושפתי כהן על התורה' פרשת תרומה סוף ד"ה ואמר תיעשה). וגם בתיבה "תַּעֲשֶׂהָ" יש מילוי של האות י' כדי לרמוז על עשר המנורות של שלמה המלך (ירבינו בחיי' פרשת תרומה כה, י ד"ה וכן מצינו, 'דעת זקנים' שמות כה, לא, 'שפתי כהן על התורה' פרשת תרומה ד"ה ועשית מנורת).

בידם של ישראל היתה קבלה ממשה רבינו שיש לעשות עוד עשר מנורות. וכשעבר זמן והגיע עת בניית בית המקדש, אז שלמה המלך עשה כפי הקבלה שהיתה בידם (ירבינו בחיי' פרשת תרומה כה, י ד"ה וכן מצינו) והוסיף עשר מנורות שהיו עשויות כל אחת משבעה קנים (יעיר דוד' לר' דוד לדיא בית אדני חדר ב דף ח טור א ד"ה ובוה הוא מבואר). שלמה המלך הניח חמש מנורות מימין למנורה של משה רבינו וחמש מנורות משמאל למנורה של משה רבינו שנאמר "וְאֵת הַמְּנֹרֹת חֲמֵשׁ מִיְמִין וְחֲמֵשׁ מִשְּׂמָאל לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַנְּרֹת וְהַמְּלָקָחִים זָהָב" (מלכים א' ז, מט) (רש"י מלכים א' ז, מט, רד"ק מלכים א' ז, מט). אז הושלמה המלאכה כפי שנאמר בסוף בניית בית המקדש "וַתֵּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַת ה' " (מלכים א' ז, נא) (ושפתי כהן על התורה' פרשת תרומה ד"ה ועשית מנורת זהב).

שלמה המלך הדליק את עשר המנורות שהוסיף רק לאחר שהדליק את המנורה המרכזית של משה רבינו (ירבינו בחיי' הנקרא 'מדרש תדשא' באוצר המדרשים אייזנשטיין עמ' 476, 'שפתי כהן על התורה' פרשת תצוה ד"ה עוד ואתה תצוה. וראה גמ' מנחות דף צט ע"א). וזה נרמז בפסוק "עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֻרָה יַעֲרֹף אֶת הַנְּרֹת לְפָנֵי ה' תָּמִיד" (ויקרא כד, ד), "עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֻרָה" – כלומר אחר שידליק את המנורה הטהורה שהיא המנורה של משה רבינו, אז "יַעֲרֹף אֶת הַנְּרֹת" – שאר הנרות שהוסיפו בבית המקדש (ושפתי כהן על התורה' פרשת תצוה ד"ה עוד ואתה תצוה). ועל הדלקת כל המנורות האלו במקדש נאמר "וְאֵת הַמְּנֹרֹת וְנִרְתִּיהֶם לְבַעֲרֶם כְּמִשְׁפָּט לְפָנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר" (דברי הימים ב' ד, כ) (גמ' מנחות דף צט ע"א).

שבעים הנרות של שלמה המלך הכניעו את שבעים אומות העולם

בימי משה רבינו היה די במנורה אחת במשכן, לפי שצינורות החכמה היו פתוחים ואור החכמה היה יורד למטה לדור המדבר. אך בימי שלמה המלך שהצינורות לא היו פתוחים כמו בימי משה רבינו – הוצרכו לעשות עשר מנורות שעל ידם הם יהיו מושפעים מהחכמה (וידו בכלל' פרשת תרומה סימן תצו). אמנם עיקר השפעת החכמה (זרע ברך' תלמיד 'מגלה עמוקות' פרשת בהעלותך ד"ה וצריך להקדים) שהוא 'האור הגנוז' (יספר התמונה' המיוחס לר' נחוניא בן הקנה ר' ישמעאל כהן גדול תמונה ב אות ט) הגיע מהנר המערבי שבמנורה של משה רבינו, שהוא הנר האמצעי. נר זה היה נקרא 'מערבי' כי ראשו היה נוטה לצד מערב (ירקנאטי' על התורה תחילת פרשת בהעלותך ד"ה דבר אל אהרן). לכן כל ששת הנרות במנורה הזאת היו יוצאים מְקֻשָּׁה מהנר המערבי, להודיע שהוא עיקר (יטעמי המצוות' לרקנאטי מצוות עשה ד"ה מצוה לערוך הכהן). וגם היו פונים אל 'הנר המערבי' לקבל ממנו את אורו (יספר התמונה' המיוחס לר' נחוניא בן הקנה ר' ישמעאל כהן גדול, תמונה ב אות ט), ואז הקדושה שהושפעה מה' יתברך באור הנר התפשטה משם אל כל העולם (יאלשיך הקדושי' פרשת בהעלותך ח, ג – ד סוף ד"ה יאמנם אומר כ"ו).

בכוח אור השפע העליון של הנרות הוכנעו השרים הרוחניים של האומות. משה רבינו עשה והדליק מנורה עם שבעה קנים הכריע תחתיו את שבעת השרים הרוחניים של האומות שבארץ ישראל (ההאליף הקדוש' פרשת בהעלותך ח, ג – ד), ובעקבות כך היה יכול לעקור את שבעת האומות שהיו בארץ (יילקוט שמעוני' פרשת בהעלותך רמז תשיט, 'מגלה עמוקות' פרשת בהעלותך ד"ה בהעלותך את הנרות, 'ילקוט חדשי' ערך בית המקדש וכלי המקדש אות פה). כאשר עקירתן בפועל נעשתה על ידי תלמידו יהושע בן נון שקיבל את כוחו מסמיכת משה רבינו עליו, כפי שציווה ה' את משה רבינו "וְיָצֵא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקִיָּהוּ וְאֶמְצָחֵהוּ כִּי הוּא יַעֲבֹר לְפָנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יִנְחַל אוֹתָם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּירָאָהּ" (דברים ג, כח) (להרחבה על עניין סמיכת יהושע בן נון ראה מאמרינו לפרשת וילך – סמיכת יהושע בן נון). לכן הקב"ה הראה למשה רבינו רק את צורת 'המנורה' האחת, כדי ללמדו שאין לו צורך ביותר ממנורה אחת שהרי עליו להחליש רק את כוחם של שבעת האומות בארץ (זרע מששון' לר' שמשון נחמני פרשת תצוה דף פד ע"א – ע"ב ד"ה דרשינן שפיר).

מזמן בניית המשכן ועד ימי שלמה המלך היתה דלוקה המנורה שבה היו שבעה נרות. לכן היו כבושים תחת עם ישראל רק שבע האומות שבארץ (ושפתי כהן על התורה' פרשת תרומה ד"ה עוד אמרו חז"ל במדרש). אך בימי שלמה המלך דלקו עוד שבעים נרות, שבעה בכל אחת מעשר המנורות – ובוה הוכנעו שבעים השרים הרוחניים של האומות (זרע ברך' לר' ברכיה ברך סוף פרשת בהעלותך ד"ה ועל דרך זה), ועל ידי זה היו כבושים תחת ידי שלמה גם שבעים האומות (יילקוט שמעוני' פרשת בהעלותך רמז תשיט, 'מגלה עמוקות' פרשת בהעלותך ד"ה בהעלותך את הנרות, 'שפתי כהן על התורה' פרשת תרומה ד"ה עוד אמרו חז"ל במדרש', 'ילקוט חדשי' ערך בית המקדש וכלי המקדש אות פה) שבכל הארצות (יעיר דוד' לר' דוד לדיא בית אדני חדר ב דף ח טור ב ד"ה ובוה הוא מבואר) ונחלש כוחם (זרע מששון' לר' שמשון נחמני פרשת תצוה דף פד ע"א – ע"ב ד"ה דרשינן שפיר). שנאמר "וַיִּשְׁלַם הוּא מוֹשֵׁל בְּכָל הַמַּמְלָכוֹת מִן הַנְּהָר אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרַיִם מִגְּשִׁים מִנְּהָר וְעַבְדִּים אֶת שְׁלֹמֹה כָּל יְמֵי חַיָּיו" (מלכים א' ח, א), והיה אז שלום בעולם (זרע ברך' לר' ברכיה ברך סוף פרשת בהעלותך ד"ה ועל דרך זה).

מחמת מעלתה של המנורה עשה שלמה המלך מעל כיסא מלכותו המפואר סמל של 'מנורת זהב' עם כפתורים גביעים ופרחים. למנורה הזאת היו שבעה קני מנורה מצד אחד ושבעה קני מנורה מצידה השני (ראה 'תרגום שני למגילת אסתר פתשגן הכתב א' ד"ה וממלך לראש). ובגלל 'מנורת זהב' שהיה על כסאו של שלמה המלך נאמר "וַיִּשָּׁב שְׁלֹמֹה עַל פֶּסַח ה'" (דברי הימים א' כט, כג) (עפ"י 'סודי רזיא' לבעל הרוקח הלכות הכסא דף כד ע"ב). אומות העולם המשיכו להיות כבושים תחת ידי ישראל כל זמן שדלקו שבעים הנרות של שלמה המלך, ומיום שכבו הנרות התגברו אומות העולם (יילקוט שמעוני' מלאכים א' רמז קפה, 'ילקוט דוד' ערך דוד אות קלח) ואילו המנורה הטהורה של משה רבינו נגנזה עם חורבן בית המקדש (מדרש תנחומאי' פרשת בהעלותך אות ו) בשל כוח קדושתה הרב (ירבינו בחיי' פרשת בהעלותך פרק ח, ב סוף ד"ה ובמדרש שבעת הנרות). ועתיד הקב"ה להחזיר אותה למקומה כאשר יבנה את ביתו והיכלו, ואז תשמח ירושלים (במדבר רבה' טו אות י', 'מדרש תנחומאי' בהעלותך אות ו).

מזמור 'למנצח בנגינות' בצורת המנורה מגן מפני מקרה רע ומגיפה

דוד המלך השיג חלק מהסוד של מעשה המנורה ואמר על זה "אני בצדק אֶחְזֶה פְּנִידָ אֲשַׁבְּעָה בְּהַקְלִיץ תְּמוֹנַתְךָ" (תהלים יז, טו) (ספר התמונה) לר' ישמעאל כהן גדול הקדמה לתמונה ג' ד"ה אדירירוי). ה' הראה למשה רבינו וכן לדוד המלך את מזמור "לְמַנְצַח בְּנִינָת מְזֻמֹּר שִׁיר" (תהלים סז, א) **כאשר הוא כתוב על טס של זהב ועשוי בצורת המנורה** (ספר 'מנורת זהב' לר' שלמה לוריא בתחילתו ד"ה 'ואמרו חכמים' בשם בעלי הקבלה, 'מדבר קדמות' להחיד"א מערכת ד' אות כב). דוד המלך הכיר את המזמור הזה כי כאשר היתה מגיעה שעת חצות בכל לילה, ה' היה משפיע שפע עליונים ואז הם היו פותחים ואומרים "אֶלְקִים יְחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאָר פְּנִיו אֲתָנוּ סֶלָה" (תהלים סז, ב), ורוח צפון היתה אז מנשבת ואומרת "לְדַעַת בְּאָרְץ דְּרָבָד בְּכָל גֹּזִים יִשְׁוֹעַתָּךְ" (תהלים סז, ג), והכינור שהיה תלוי בחדרו של דוד המלך היה שר "וַיִּזְדַּף עֲמִים אֶלְקִים וְכוּ" (תהלים סז, ד). וכן דוד המלך היה מתעורר ואומר ברוח הקודש "אֶרְךָ נִתְּנָה יְבוּלָהּ בְּרָכְנוּ אֶלְקִים אֶלְקֵינוּ: בְּרָכְנוּ אֶלְקִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל אֲפִסֵי אֶרֶץ" (תהלים סז, ז-ח). **ואחרי ששמע דוד המלך את כל השירים הללו, סידר אותם ברוח הקודש למזמור אחד** (וזה פרשת יתרו דף סז ע"ב ד"ה תא חזי בשעתא).

דוד המלך חקק את מזמור "לְמַנְצַח בְּנִינָת" (תהלים סז, א) בצורת המנורה (מדבר קדמות' להחיד"א מערכת ד' אות כב. ראה 'אגרא דפרקא' למחבר 'בני יששכר' אות קעו ד"ה מקובל בדינו) **על גבי טס של זהב, ושם אותו על המגן שלו. וכשהיה יוצא למלחמה היה מכוון את סודו** (מדבר קדמות' מערכת ד' אות כב), **וצורת המנורה שעל המגן היתה מגבירה את 'הגבורות' על שונאי ישראל** ('אגרא דפרקא' לבעל בני יששכר אות קעו ד"ה מקובל בדינו) **אז היה דוד המלך נוצח ואויביו היו נופלים לפניו** (מדבר קדמות' מערכת ד' אות כב). כפי שאמר דוד המלך "כִּי אֲתָה תֵּאִיר נְרִי ה' אֱלֹהֵי יְגִיָּה חֲשָׁפִי: כִּי בַד אֶרֶץ גִּדְדוּ וּבִאֲלֵהִי אֲדַלֵּג שׁוֹר" (תהלים יח, כט - ל) ('אגרא דפרקא' אות קעו ד"ה מקובל בדינו). דוד המלך היה יוצא למלחמה עם אומות העולם כאשר נשאו לפניו את צורת המנורה, לפי שהיא היתה כנגד המנורה של משה רבינו בעלת שבעה קנים המכוונת לכיבוש שבעה הארצות של האומות בארץ (ע"ר דוד' לר' דוד לידא בית אדני חדר ב דף ח תחילת טור ב ד"ה ובוה הוא מבואר).

ונרמז הקשר בין המנורה הטהורה למזמור "לְמַנְצַח בְּנִינָת" על ידי המבנה הדומה של המנורה והמזמור. שבעה פסוקים במזמור הם כנגד שבעה קני המנורה, וארבעים ותשע תיבות במזמור הן כנגד ארבעים ותשע חלקי המנורה שהם: 'גביעים' – עשרים ושניים, 'פרחים' – תשעה, 'כפתורים' – אחד עשרה, 'נרות' – שבעה. ובפסוק הראשון במזמור יש ארבע תיבות "לְמַנְצַח בְּנִינָת מְזֻמֹּר שִׁיר" (תהלים סז, א) שהן כנגד 'מלקחיה ומחתותיה' של המנורה, שתי תיבות כנגד 'מחתותיה' (אבודרהם' פרק 'תפילת שחרית ופרושה' על למנצח בנגינות ד"ה ויש מקומות שנוהגים). וראה עוד ביוסף תחילתו' להחיד"א מזמור סז ד"ה ראיתי להרב). ארבעים ותשע תיבות שיש במזמור הם גם כנגד ארבעים ותשע שערי בינה שנמסרו למשה רבינו עליו השלום (שמן ששון' על שער הכוונות דרוש העומר דרוש ה אות כג ד"ה 'ובהקדמת הסידור' מהקדמת סידור התפילה לרב שר שלום). **וכל הרואה בכל יום את מזמור "לְמַנְצַח בְּנִינָת" (תהלים סז, א) בצורת המנורה, הוא ימצא חן ושכל טוב בעיני אלקים אדם** (שמן ששון' על שער הכוונות דרוש העומר דרוש ה אות כג ד"ה שם גם ראיתי בשם שער הכוונות החדש).

האומר בכל יום מזמור "לְמַנְצַח בְּנִינָת" (תהלים סז, א) בצורת המנורה ובפרט מתוך קלף – שכרו רב ועצום. **ויש בזה סודות** (צפורן שמיר' להחיד"א סימן ב, יח) **לכן ראוי לכוון בקריאתו לדעת משה רבינו ולדעת דוד המלך וכל הקדושים שהיו עמו, אשר ידעו את עומקם של הדברים וסוד ה' ליראיו** (יכף החיים' לר' חיים פאלטי פרק יב, יד). **וכשהאדם אומר את המזמור בצורת המנורה, הוא כאילו מדליק את המנורה הטהורה בבית המקדש** (אבודרהם' פרק 'תפילת שחרית ופרושה' על למנצח בנגינות ד"ה ויש מקומות שנוהגים, וראה עוד ביוסף תחילתו' להחיד"א מזמור סז ד"ה ראיתי להרב) **לכן נכון לזקוף את ציור המנורה שמשתכל בו כדמיון המנורה שהיתה זקופה ועומדת בהיכל שבמקדש** (יעוד יוסף ח"י למחבר היבן איש חי' פרשת ויגש אות ג). מטעם זה נתקן אמירת המזמור בתפילת השחר כנגד הטבת הנרות שהיתה בבית המקדש בשחרית, וכן נתקן אמירתו אחר תפילת מנחה כנגד הדלקת הנרות שהיתה בבית המקדש בין הערביים (יפתח הדביר' חלק ב' לקראת סוף סימן רלד ד"ה 'אולם לעיד אפשר לתת').

טוב לומר "לְמַנְצַח בְּנִינָת" (תהלים סז, א) אחרי תפילת עמידה של ערבית שחרית ומנחה קודם אמירת 'אלקי נצור' (שער הכוונות' להארי"ז ז"ל סוף דרוש ג' מדרושי תפילת השחר דרוש ג' ד"ה והענין הוא). **ורבותינו קבעו לאומרו גם בשעת המנחה אחרי תפילת העמידה וקודם 'עלינו לשבח', כי יש בה מעלה שהיא מסוגלת לגרש את 'החיצונים' שלא יעשקו את תפילת האדם לקראת ערב** (יפתח הדביר' חלק ב' סוף סימן רלד ד"ה ואומר דמעיף), **וזה כשם שבזמן בית המקדש המנורה הטהורה היתה דולקת מערב עד בוקר על מנת לשמור ולהגן על נשמות ישראל כל הלילה מפני שליטת 'החיצונים' ו'הסטרא אחרא'** (תפארת שלמה' לר' שלמה רבינוביץ מראדומסק סוף פרשת תצוה ד"ה יערוך אותו). אמנם בערב שבת שבו מגיעה כבר הארת שבת והסטרא אחרא מסתתרת מפניה ומוכנעת – אין צורך בשמירה אחרת, לכן אומרים בשעת המנחה את המזמור שאמרו בבית המקדש "ה' מְלֶכֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ לְבָשׁ ה' עַז הַתְּאֵאָר אֶף תִּכּוֹן תִּבְּל בַּל תִּמּוֹט" (תהלים צג, א) ולא את המזמור "לְמַנְצַח בְּנִינָת מְזֻמֹּר שִׁיר" (תהלים סז, א) (יפתח הדביר' חלק ב' סוף סימן רלד ד"ה ואומר דמעיף).

כאשר מזמור "לְמַנְצַח בְּנִינָת" (תהלים סז, א) בצורת המנורה מצויר על ארון הקודש בבית הכנסת, הרי הוא מסוגל להגן על הקהל הוא מפני גזירה רעה (ספר 'מנורת זהב' לר' שלמה לוריא בתחילתו ד"ה 'ואמרו חכמים' בשם בעלי הקבלה). **ובשעה שיש חלילה מגיפה נכון לומר את המזמור בצורת המנורה שלש פעמים ביום** (שמן ששון' על שער הכוונות דרוש העומר דרוש ה אות כג ד"ה שם גם ראיתי בשם שער הכוונות החדש). **וכן כל מי שאומר את המזמור בצורת המנורה שבע פעמים כשיוצא לדרך ומכוון בו – ילך לשלום והצלחה.** וטוב שכל אדם יסתכל בו קודם צאתו לדרך ובדרך יתפלל אותו. **וכן אם אומרו 'בנץ החמה' לא יקרה לו שום מקרה רע, והוא חשוב לפני הקב"ה כאילו הדליק נרות בבית המקדש** (ספר 'מנורת זהב' לר' שלמה לוריא בתחילתו ד"ה 'ואמרו חכמים' וד"ה יוכמו כן, 'שבט מוסרי' פרק לא ד"ה כל האומר מזמור). **מטעם זה נהגו לאומרו קודם סיום תפילת עמידה של שחרית שזה נחשב כאמירתו 'בנץ החמה'. ויאמרו אותו בצורת המנורה מתוך קלף** (יכף אחת' להחיד"א סימן כו), **ואם אין קלף יכולים לאומרו בעל פה ולצייר בעין השכל את המזמור בציור המנורה** (יבן איש חי' שנה א' פרשת ויגש אות ד).

העלון גם לעילוי נשמת:	העלון גם לעילוי נשמת:	העלון גם לעילוי נשמת:	העלון גם לעילוי נשמת:	העלון גם לעילוי נשמת:	העלון גם לעילוי נשמת:	העלון גם לעילוי נשמת:	העלון גם לעילוי נשמת:
יצחק בן רבקה ז"ל	רחל בת גרשון הנוולדת משרה אשת דוד ז"ל	יוסף מנחם בן אהרן ז"ל	אליהו בן ג'יט ז"ל	יוסף מנחם בן אהרן ז"ל	אליהו בן ג'יט ז"ל	יוסף מנחם בן אהרן ז"ל	אליהו בן ג'יט ז"ל
הרב יצחק שלמה בן שרה זצ"ל	דוד ז"ל	אהרן בן עזיזה ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	אהרן בן עזיזה ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	אהרן בן עזיזה ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.
שמואל ז"ל	לביית משפחת מימון ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.
לביית משפחת מימון ת.נ.צ.ב.ה.	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.
ת.נ.צ.ב.ה.	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.	ציונה שושנה בת חנה כמון ז"ל	ת.נ.צ.ב.ה.